

FORVENTEDE MILJØREGLER I 2019 I 6 NORDEUROPEISKE LANDE

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Danmark ligger stadig i top, hvad angår antallet af kontroller ved handel med næringsstoffer og ved anvendelse af plantebeskyttelsesmidler og gødning.

Med støtte fra Promilleafgiftsfonden er regnearket, der er udgivet siden 2017, blevet opdateret, så den viser miljøreglerne, som de forventes at blive i 2019 i følgende 6 lande:

- Danmark
- Sverige
- Tyskland (Er opdateret på frem til linje 83)
- Holland
- Polen

England (Er ikke opdateret, da der er ikke sket nogle ændringer pga. Brexit. (Det har Senior Scientist Crop Nutrition, Soil and Growing Media, James Holmes, England oplyst telefonisk)

Resultatet af dette års arbejde fremgår af to regneark. [Et regneark på engelsk](#), som undervejs har været sendt frem og tilbage til samarbejdspartnerne i de respektive lande, og [en dansksproget version](#).

FORBEHOLD OG ANSVARFRASKRIVELSE

Det er forbundet med ganske stor usikkerhed at beskrive og sammenligne miljøreglerne i de seks forskellige lande.

Den anvendte metode, er dialog med konsulenter med indblik i de rammebetingelser, som er gældende i de seks lande. Derudover er der anvendt informationer fra andet materiale og skemaer fra de pågældende landes myndigheder.

Hovedparten af de i år anvendte kilder fremgår af kildehenvisningerne. En del af oplysningerne i de to oversigter er de samme, som blev anvendt sidste år, fx for England, som ikke er blevet opdateret i år. De fremgår af kildehenvisningerne i denne [Planteavlsoverretning](#) fra 2018.

Sammenstillingen er givetvis ikke helt uden fejl, ligesom det ikke kan forventes, at den indeholder alle detaljer, forbehold og specialtilfælde.

SEGES står naturligvis ved det, der står i regnearket, men fraskriver sig ansvaret for fejl og mangler.

Hvis man finder åbenlyse fejl eller væsentlige oplysninger, der mangler, vil Susi Lyngholm, SEGES meget gerne informeres om det.

DE STØRSTE FORSKELLE MELLEM DANMARK OG DE ØVRIGE LANDE

I Danmark er der på nogle områder 100 procent kontrol, medens der i de øvrige 5 lande fortrinsvis er tale om stikprøvekontrol, men der er en tendens til, at kontrollen skærpes i de øvrige lande.

De områder, hvor Danmark har 100 procent kontrol i forhold til landmandens overholdelse af reglerne er, hvor der er landsdækkende databaser, hvor alle landmænd skal indberette.

I Danmark udføres der 100 pct. kontrol på følgende områder:

1. Husdyrhold. Disse tal bruges til at beregne næringsstofmængderne i den anvendte husdyrgødning. Tallene fremgår af CHR-registret.
2. Afgrødefordelingen i forhold til de grønne krav og afgrødernes samlede behov for tilførsel af kvælstof fremgår af Fællesskemaet.
3. Den anvendte mængde kvælstof og fosfor i handelsgødning. Gødningsregnskab.
4. Sprøjtejournaler, SJI.

Myndighederne beregner ud fra de indberettede oplysninger om gødningsanvendelse bedriftens kvote for kvælstofgødning samt bedriftens fosforarealkrav, og hvorvidt man tilføjer mere fosfor og kvælstof, end tilladt. Hvis der er tale om et "overforbrug", kan Landbrugsstyrelsen politianmelde virksomheden samt sanktionere for overtrædelse af krydsoverensstemmelsesreglerne.

Dette stramme kontrolsystem **er i regnearkene markeret med rød tekst**, som betyder at data skal indberettes til myndighederne, og det er muligt at sanktionere i form af træk i støtten eller bøde.

I de øvrige lande er der tale om, at kontrollen bliver gennemført på bedriftsniveau. Her skal

landmanden fremlægge dokumentation for behovet for gødning og for, at bedriften lever op til de nationale regler. [Det er i regnearkene markeret med blå tekst.](#)

Tiltag der er frivillige eller uden sanktion [er markeret med grøn tekst i regnearket.](#)

Sort tekst er af informativ karakter.

Ved sammenligning af regnearket for 2019 med regnearket for året før, er der ikke de store ændringer. Danmark er stadig det land med flest kontroller.

STADIG DEN MEST RESTRIKTIV PESTICIDANVENDELSE I DANMARK

I Danmark bruges de indberettede data fra sprøjtejournalerne til statistikformål, og til opfølgning af politiske handlingsplaner. Endvidere er det muligt at kræve aktindsigt og offentliggøre dem på internettet.

Danmark har stadig den mest restriktive godkendelsesprocedure for pesticider af de 6 lande. I Danmark må det eksempelvis kun være 1 ud af de 20 forsøg, som ligger til grund for en godkendelse, hvor koncentrationen i rodzonevandet må være over grænseværdien. I andre lande er det i 4 – 10 forsøg ud af de 20. Danmark er også det eneste land, hvor ikke-betydende nedbrydningsprodukter ikke må findes i mængder over grænseværdien.

Efter en international evaluering af det danske godkendelsessystem er der løsnet en smule op på nogle områder - uden at sænke beskyttelsesniveauet.

GLYPHOSAT

EU besluttede i november 2017 at forlænge godkendelsen af glyphosat med fem år. I den anledning blev der tilføjet to nye godkendelsesbetingelser:

- 1) Medlemslandene skal tage særligt hensyn til risikoen for biodiversitet og forekomst af landlevende ikke-mål organismer som leddyr og pattedyr via interaktion mellem forskellige trin i fødekæden
- 2) Medlemslandene skal tage særligt hensyn til ikke-professionelle brugere

I Danmark er det fra 2018 blevet forbudt at anvende glyphosat før høst af konsumærter, maltbyg, havre til gryn og brødkorn.

PESTICIDER OG DRILKEVAND

På grund af den restriktive godkendelsesprocedure i Danmark, ses der næsten ingen overskridelser af grænseværdier af godkendte pesticider i det udpumpede drikkevand i Danmark, selv om det alene er de generelle regler for pesticidanvendelse, der gælder i vandindvindingsområderne.

Kommunalbestyrelserne i nogle danske kommuner arbejder på trods heraf med planer om helt at forbyde pesticidanvendelsen i nogle vandindvindingsområder. Enten ved indgåelse af aftaler med de berørte lodsejere, eller ved direkte pålæg om pesticidfri drift. Der arbejdes politisk på et forslag om, at der ikke må sprøjtes i BNBO, Borings Nære Beskyttelses Områder. Miljø- og fødevareministeren vil fremsætte forslag om, at der ikke længere må sprøjtes ved drikkevandsboringer mod en rimelig erstatning.

Landbrug og Fødevarer har den opfattelse, at de gennemførte påbud om sprøjtefri dyrkning er en mere vidtgående indsats end lovgivningen giver mulighed for. Derfor er der i 2017 og 18 rejst sager i Natur og Miljøklagenævnet mod nogle kommuner, hvis udfald vil blive afgørende for den videre udvikling på dette felt.

Eksempelvis i Sverige følges en anden strategi. Her kan et pesticid kun anvendes i et vandindvindingsområde, hvis en risikovurdering kan dokumentere, at koncentrationerne ikke vil overskride grænseværdien i det indvundne vand. Risikovurderingen skal ske med værktøjet MACRO-DB, som er udviklet af det Svenske Landbrugsuniversitet. I forbindelse med ovennævnte lovforslaget om sprøjtefri dyrkning af BNBO har Miljøstyrelsen udarbejdet en rapport, som nærmere redegør for beskyttelsesindsatsen i Sverige, Tyskland og Holland (endnu ikke publiceret).

UNDEROPTIMALE KVÆLSTOFKVOTER ER NÆSTEN AFSKAFFET I ALLE 6 LANDE

Danmark har siden 2016 haft optimale kvælstofnormer/kvoter til afgrøderne. Holland er det eneste land, som stadig har underoptimale kvælstofnormer på sand- og løssjorde, hvor kvælstofkvoterne er 20 pct. under optimal pga. højt indhold af nitrat i grundvandet.

KOMPENSERENDE MILJØFORANSTALTNINGER I DANMARK

EU-kommissionen har krævet, at Danmark indfører nogle foranstaltninger, der skal kompensere for, at kvælstofnormerne er blevet hævet til det økonomisk optimale niveau som følge af Fødevarer- og Landbrugspakken. Derfor blev der fra 2017 indført et krav om målrettede efterafgrøder.

Det var principielt kun i 2017 og 2018, at der var krav om disse ekstra efterafgrøder. Det har dog været nødvendigt at udvide ordningen til også at gælde delvist for 2019.

I 2019 til 2021 indføres der målrettet regulering, som har til formål at opfylde miljømålene i de vandområder, som de enkelte bedrifter afvander til.

De øvrige 5 lande har ikke samme planer om opstramning af reguleringen for at nå miljømålene i de enkelte vandoplande, som det er målsætningen at gøre i Danmark.

MÅLRETTET REGULERING I HELE DANMARK FRA OG MED 2019

I 2019-2021 indføres der målrettet regulering, så udledningen til overfladevand i gennemsnit bliver reduceret med 3.500 tons N pr år ved afslutningen af 2. planperiode i 2021.

Kvælstofreduktionen indføres med 1/3 årligt. Den målrettede regulering skal i 2019 således bidrage med en kvælstofreduktion på 1.167 ton. I samme periode skal der også ske en reduktion ved en kollektiv indsats bestående i etablering af vådområder, minivådområder og skovrejsning.

YDERLIGERE REGULERING I PERIODEN 2021 – 2027

I Fødevarer- og Landbrugspakken findes der endvidere en bestemmelse om, at sidste del af indsatsbehovet på 6.200 tons kvælstof til opfyldelse af Vandrammedirektivets bestemmelser skal ske i 3. planperiode fra 2021 – 2027. Opfyldelsen af 3. planperiode kan medføre en stor reduktion af landbrugets produktionsareal og størrelsen af produktionen i Danmark.

TYSKLAND REGULERER KVÆLSTOFOVERSKUDET, MEN HAR IKKE EGENTLIGE KVOTER PÅ TILFØRSLEN

Den egentlige regulering af kvælstoftilførslen i Tyskland sker via kravet om, at næringsstofoverskuddet i gennemsnit af en 3-årig periode fra og med 2018 ikke må overstige 50 kg N. Der er også krav om, at forskellen mellem fosfortilførsel og –bortførsel med afgrøderne som et gennemsnit af 6 år ikke må overstige 4,4 kg P pr ha pr. år.

De opstillede normer for afgrødernes behov for tilførsel af kvælstof, er retningsgivende. De skal bruges ved udarbejdelsen af gødningsplanen for den enkelte bedrift. Det bliver kontrolleret, om tilførslen af næringsstoffer overskrider bortførslen med mere end de 50 kg N og 4,4 kg P pr ha., som beskrevet ovenfor.

SVERIGE SATSER PÅ GODT LANDMANDSKAB OG FRIVILLIGE TILTAG

Sverige er stadig det land, hvor man i væsentlig grad satser på at motivere landmanden til Godt Landmandskab og stort set alene har anbefalede normer for eksempelvis kvælstoftilførsel.

Dog skiller Sverige sig ud ved at have en relativt lav grænse for, hvor meget fosfor, man må tilføre i husdyrgødning. Derimod er der ikke noget maksimum for, hvor meget fosfor man må

tilføre i handelsgødning. I god overensstemmelse med, at man hovedsageligt vil motivere til godt landmandskab frem for at indføre en meget detaljeret og restriktiv regulering, så har man vurderet, at landmændene kun vil supplere med fosfor fra handelsgødning, hvis der er behov for det.

VÆSENTLIGE ÆNDRINGER SIDEN SIDSTE ÅR OG BEMÆRKNINGER I ØVRIGT

TYSKLAND

Fra 1. januar 2018 har tyske landmænd som hovedregel skullet udarbejde en gødningsplan og en markbalance. Store bedrifter med husdyr skal endvidere udarbejde en bedriftsbalance. De nye regler er defineret i den såkaldte "Stoffstrombilanzverordnung" fra den 14. december 2017 med ikrafttrædelse 1. januar 2018.

Ud over de øgede krav til næringsstofbalancer er der sket andre opstramninger i 2018.

Bl.a.:

- Skal gylle fra biogasanlæg indregnes i mængden af organisk gødning, som ikke må overskride 170 kg N pr. ha, som Nitratdirektivet foreskriver
- Er der sket en opstramning af de såkaldte lukkeperioder, hvor der ikke må udbringes husdyrgødning
- Er der krav om, at man skal kunne sandsynliggøre de udbytter, der regnes med i balanceregnskaberne
- Er visse overtrædelser blevet omfattet af krydsoverensstemmelse mv.
- Er der kommet skærpede krav om anvendelse af teknik til spredning af husdyrgødning, der mindsker tabet af næringsstoffer

I de enkelte delstater i Tyskland skal myndighederne udpege kvælstof- og fosforfølsomme områder (> 50 mg NO₃/l i grundvandsnære områder; Risikoområder for fosfat med langsom strømmende eller oversvømmede områder med P-relateret eutrofiering. I disse områder skal myndighederne vælge mindst 3 forskellige aktiviteter, som fremgår af listen nedenfor (på tysk). Af listen fremgår det, hvilke valg der er gjort i Schleswig-Holstein. Teksten markeret med rødt er for kvælstof og med grøn er for fosfor.

§ 13: Maßnahmenkatalog für N- und P-Kulisse Landesdüngeverordnung Schleswig-Holstein

1. Nachträgliche Abweichung vom Düngbedarf (max. 10 Prozent)

2. Untersuchung der MÜDü auf Stickstoff und Phosphat

2. Umsetzungen der ~~VVO~~ auf Stickstoff und Phosphat
3. Beschränkung / Untersagung der Phosphatdüngung
Entwurf Schleswig-Holstein: >40 mg P₂O₅/100g Boden ½ P-Abfuhr-Düngung
4. Untersuchung des Bodenstickstoffgehaltes
5. Gewässerabstände erweitert (z.B. 5 statt 4 m)
6. Einarbeitungszeit (1h statt 4h)
7. Sperrfrist für Phosphatdüngung (+ 4 Wo)
8. Sperrfrist für Stickstoffdüngung (+2 Wo)
9. Sperrfrist für Festmist (Verlängerung um 1,5 Monate)
10. Sperrfrist für Stickstoffdüngung auf Gemüse, Erdbeeren
11. Ausnahmen für kleine Betriebe
12. Kontrollwert (40 kg N/ha statt 50 kg N/ha)
13. Lagerkapazitäten (mindestens 7 statt 6 Monate)
14. Lagerkapazitäten für Festmist (4 statt 2 Monate)

Peter Lausen

DdV

Landwirtschafts-
kammer
Schleswig-Holstein

Reglerne er strammet en del, og der forventes flere stramninger, da Kommissionen endnu ikke har nikked til, at Tyskland lever op til Nitratdirektivets krav.

I denne artikel, [Lidt mere om den tyske regulering af gødningsanvendelsen](#), kan du læse mere om den ændrede regulering i Tyskland, som trådte i kraft 1. januar 2018.

HOLLAND

Der er ikke sket de store ændringer med de hollandske regler frem mod 2019.

POLEN

Her er også sket nogle stramninger. I Polen skal der også udarbejdes gødningsplaner på bedrifter over 100 ha, bedrifter med over 60 DE og bedrifter på mere end 50 ha, der er intensiv dyrket. På bedrifter over 10 ha skal der føres optegnelser over, hvor der er gødsket. Der er også kommet krav til opbevaringskapacitet for husdyrgødning. 6 måneder for flydende husdyrgødning og 5 måneder for fast husdyrgødning. Opbevaringskapaciteten skal dokumenteres – og det skal afgivelse og modtagelse af husdyrgødning også. Desuden er der indført lukkeperioder for udbringning af husdyrgødning og handelsgødning, som Nitratdirektivets regler kræver.

ENGLAND

I England er der ikke sket nogle ændringer i løbet af 2018 på grund af Brexit og de uafklarede forhold i forhold til EU.

OVERORDNET KONKLUSION AF DEN GENNEMFØRTE SAMMENLIGNING AF MILJØREGLERNE I DANMARK OG 5 ANDRE NORDEUROPEÆISKE LANDE

I alle 6 lande er der fokus på at holde landbrugets miljøbelastning på et lavt niveau.

Selv om danske landmænd har fået optimale kvælstofkvoter, så viser analysen, at

- danske landmænd fortsat har den mest restriktive miljøregulering med krav om, at der skal være efterafgrøder på en stor andel af landbrugsarealet
- den kommende målrettede regulering af kvælstofanvendelsen skal resultere i en yderligere reduktion af kvælstoftabet til overfladevand og grundvand
- den danske godkendelse af plantebeskyttelsesmidler er den mest restriktive i forhold til de andre 5 lande
- den danske kontrol af overholdelse af reglerne, er den eneste, hvor samtlige landmænd bliver kontrolleret, og handlen med næringsstoffer og anvendelsen af plantebeskyttelsesmidler bliver samlet i centrale databaser. I de andre 5 lande udfører man i stedet stikprøvekontroller på bedrifterne

Implementeringen af EU's Nitratdirektiv og på det seneste også Vandrammedirektivet har i alle 6 lande medført skærpede regler i det sidste år ikke mindst i Tyskland og Polen.

ANVENDTE KILDER

Regnearket er udfyldt i en løbende dialog med kollegaer i de respektive lande, samt kollegaer på SEGES, men oversættelsen til dansk og den korte tekst, er alene forfatterens ansvar.

Navnene på de 5 udenlandske bidragsydere, som jeg har kommunikeret med, ses nedenfor.

BIDRAGSYDERNE SES I TABELLEN NEDENFOR.

Land	Navn	Adresse
Sverige	Miljörådgivare Anette Bramstorp	HIR Skåne ABBorgeby slottsväg 11, 237 91 Bjärred Tlf. +46 1047622 5110 06E-mail: anette.bramstorp@hushallningssallskapet.se
Tyskland	Dr. Peter Lausen	Landwirtschaftskammer Schleswig-Holstein Grüner Kamp 15 – 17, 24768 Rendsburg Tlf. +4943319453341 E-mail: plausen@lksh.de
Holland	Adviseur Akkerbouw Hans Moggré	Delphy Agro Business Park 65, 6708 PV Wageningen Tlf. +31 186 57 30 11 E-mail: H.Moggre@delphy.nl
Polen	Specjalista Mateusz Sękowski	Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Radomiuul. Chorzowska 16/18, 26-600 Radom Tlf. +48 48 365 69 00

		E-mail: m.sekowski@cdr.gov.pl
England	Senior Scientist Crop Nutrition, Soil and Growing Media James Holmes	Agriculture and Horticulture Development Board Stoneleigh Park, Kenilworth, Warwickshire, CV8 2TL Tlf. + 44 24 7647 8748 E-mail: James.Holmes@ahdb.org.uk

DANMARK

Anonym 2018: [Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v.](#)

Anonym 2018: [Bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2018/2019](#)

Anonym: [Bekendtgørelse om plantedække og om dyrkningsrelaterede tiltag](#)

MFVM 2018: Ellemann-Jensen: [Nu skal det være slut med at sprøjte ved drikkevandsboringer](#)

TYSKLAND

Anonym 2018: [Verordnung über den Umgang mit Nährstoffen im Betrieb und betriebliche Stoffstrombilanzen](#)

Pedersen, CÅ (2018): [Lidt mere om den tyske regulering af gødningsanvendelsen.](#)
LandbrugsInfo, SEGES, Aarhus

Blicher-Mathiesen, G. og Pedersen, CÅ (2017): [Bedriftsbalancer for kvælstof og fosfor i den fremtidige regulering af gødningsanvendelsen i Tyskland.](#) LandbrugsInfo, SEGES, Aarhus